

Трагічні сторінки Берестовця

Про трагедію мого рідного села Берестовець я довідався від старожилів Степана Панчука, Параски Гальвицької, Марії Гузь та інших.

Йшов третій рік війни. Прихід весни не радував. Село жило тривогою. Потрібно орати і сіяти, а як, чим? Працездатних селян у каменоломні загнали, а тих, хто з конячкою, - на лісовозів. Німцям були потрібні нові укріплення. Час від часу фашисти чалтали, немов шуліки, знущалися над населенням, а потім вирішили піти на село облогою. Розповідає Параска Гальвицька:

- Село оточили. Дехто добіг до лісу, там поховалися в глибоку канаву. Коли я забігла а канаву, будучи вагітною, там було вже багато односельців. Озвірілі гітлерівці шастали по вулицях і хатах, загнали тих, хто не встиг заховатися, і закривали в центрі села до клуні. Кілька сміливців, вийнявши стіну, спробували втікати, але ворожі кулі надгонали їх. Щоб прискорити збір жителів, вороги пішли на хитрість. Одному зі спійманих, Максиму Гальвику, наказали взяти жердину, прив'язати до неї біле полотнище й умовляти тих, хто заховався, йти на збір. Потім усіх зігнали на подвір'я і згідно зі списком почали відбір... Хто в списку - направо, інших - наліво. Після цього розпочалася страшна розправа. Багатьох людей вкладали нищяма на землю і розстрілювали. За що? Ніби за спротив «новій владі».

Скільки тоді безневинних загинуло! Коли черга дійшла до Романа Лутця, з гурту відділилась його дружина Василина з однорічною дитиною на руках і почала благати не вбивати. Він у Дубні при більшовиках відсидів, казала, ледве життя не втратив. Дитину пожалійте. «Партизан», - тільки й почувала від фашистів і розстріляли.

Серед приречених на розстріл, окрім чоловіків, була ще одна жінка з трирічною дитиною на руках - Марія Гузь, брата якої з дружиною і дитиною теж розстріляли.

А старшенька трирічна Надійка лишилася живою, бо була з бабцею. Зараз це вже літня жінка, яка проживає в с. Корчин Костопільського району.

Безневинно поклали тоді свої голови десятки й десятки односельців. Із усіх, хто пережив ту трагедію і був приречений, врятуватися вдалося лише одному чоловіку - Костянтину Панчуку. Він у шерегах стояв крайній і ближче до клуні. Коли один із німців перезаряджав автомат, чоловік похапцем перестрибнув тин, забіг за клуню і впав у яму з-під картоплі. В цей час до того місця наближався ще один охоронець, який побачив утікача. Він щомомента швидко вистрілював убік, а коли прибіг на пошуки того, що розстрілював, то показав рукою, що, мовляв, розстріляв. Потім він прикрив утікача листям. Хто він і звідки цей доброзичливець? Чи дарував йому Бог життя у воєнному лихолітті?

Звершивши свою чорну справу, німці розігнали гараниками людей, всілись у автомашини і відїхали. Коли стихло, налякані рідні позабирали страчених по домівках, а на другий день похоронили на сільському кладовищі. Усього розстріляно 38 чоловік. Після цього в селі були створені підрозділи самооборони, які потім влилися в УПА. Для увіковічення пам'яті про загиблих на роздоріжжі в центрі Берестовця був насипаний високий земляний двоюрусний горб, на вершині якого поставлений пам'ятний знак. Ця споруда стояла б і понині, але після війни більшовицька влада стерла бульдозером із лива землі цей насип. Та пам'ять про безневинно загиблих, про трагічні сторінки Берестовця залишилася в моїх односельців.

Ростислав НАДРЕЖНИЙ